

7. Papuc, L. et al., Teoria educației. Suport de curs, Centrul Editorial-Poligrafic, UPS „Ion Creangă”, Chișinău, 2006.
8. Vinnicenco, E., Patrașcu, D., Introducere în pedagogie. Teoria educației. Note de curs, Ed. Garomont-Studio, Chișinău, 2015.

DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Maria POPESCU, dr., lector universitar

Summary

Society has changed a lot. Globalization and information technologies have allowed people to interact in new and exciting ways. Individuals of such a society must be creative people who need to have increased mobility and be highly adaptable so that they can keep up with the rapid changes characteristic of postmodern society. And the education targets the complex process of formation and development by improving the performance of each student. In this context, it is important that the professional development of teachers in all cycles of education is high quality, especially in primary education, where the pupils' learning is based and the student's attitude is formed.

Societatea s-a schimbat foarte mult. Globalizarea și tehnologiile informaționale au permis ca oamenii să interacționeze în noi și interesante moduri. Futurologul american A. Toffler, în cartea sa „Șocul viitorului”, vorbește despre caracteristicile organizației viitorului, pe care o numește „adhocrație”, o organizație care primește foarte multe informații, ceea ce implică necesitatea unei adaptări rapide [10]. Indivizii unei astfel de societăți trebuie să fie persoane creative, care trebuie să aibă o mobilitate crescută și să fie foarte adaptabili, astfel încât să poată să țină pasul cu schimbările rapide caracteristice societății postmoderniste [1]. Iar educația secolului XXI vizează procesul complex de formare și dezvoltare, prin îmbunătățirea performanțelor a fiecărui elev. În acest context este important ca dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din

toate ciclurile de învățământ să fie continuă și de calitate înaltă, în special din învățământul primar, unde se pun bazele învățării elevilor și se formează atitudinea elevului. Școala este mai mult decât un simplu loc de acumulare a cunoștințelor, este o microsocietate ai cărei membri interacționează permanent și se influențează reciproc. Natura acestor interacțiuni și influențe reprezintă un factor foarte important în raport cu percepțiile și atitudinea față de școală a elevilor, respectiv cu implicarea lor la îndeplinirea sarcinilor și a misiunii procesului educațional. Acest factor, la fel, implică o interacțiune dinamică între personalitatea cadrului didactic și a elevului. Atitudinea elevilor față de învățător este, în mare parte, expresia trăsăturilor de personalitate a cadrului didactic [3]. De asemenea, învățătorul suportă o presiune mai mare, comparativ cu cadrele didactice din ciclul gimnazial sau liceal, de a declanșa și dezvolta la elevii mici motivația intrinsecă, cognitivă și de a crea atitudinea pozitivă față de învățătură și față de școală. Învățătorii, prin gândirea pozitivă și optimism, ar trebui să le insufle elevilor că școala este instituția unei societăți a cărei frecvență este esențială pentru obținerea succesului în plan personal, profesional și social. Învățătorii de clasele primare continuă eforturile educatorilor din învățământul preșcolar și, în același timp, prin eforturile lor, sunt predecesori ai procesului educațional desfășurat de către profesorii din învățământul gimnazial și liceal. De aceea este extrem de importantă, atât formarea lor inițială de calitate, cât și dezvoltarea profesională continuă. Astăzi copii se dezvoltă în progresie geometrică, atât sub influența tehnologiilor informaționale, a gadgeturilor cât și a globalizării, a factorilor socioculturali.

După cum stipulează Ministerul Educației: „Învățământul primar este prima etapă din învățământul obligatoriu și are ca obiectiv principal crearea de oportunități egale pentru toți copiii, pentru a realiza o dezvoltare cognitivă, emoțională și psihomotorie echilibrată, adaptată nevoilor individuale” [9]. Reforma învățământului în Moldova subliniază importanța comutării

accentului de pe latura informativă a procesului educativ spre cea formativă, unde se pune accent pe latura cognitivă a elevului și se ignora latura afectivă, atitudinală și comportamentală. Într-un astfel de cadru educațional, elevul era tratat ca un „recipient” pentru informații și mai puțin ca o persoană reală, cu individualitate și reacții emoționale determinate de necesitățile unei personalități în formare [9]. Învățământul primar trebuie să aibă ca scop formarea de persoane cu resurse adaptative la solicitările sociale și psihologice ale vieții, cu un sistem axiologic ferm conturat. Conceperea școlii ca o instituție socială cu funcții multiple, aptă să răspundă eficient nevoilor psihologice și sociale ale elevului, să asigure cadrul optim pentru starea sa de bine, pentru diminuarea și prevenirea tulburărilor de adaptare specifice vârstei, pentru formarea unor cetățeni responsabili ai societății civile, este vitală. În acest sens, formarea cadrelor didactice din învățământul primar și dezvoltarea lor profesională continuă este necesară și esențială în conturarea generațiilor viitoare, în dezvoltarea și formarea tinerilor creativi și inovativi [1]. Prin excelență, profesia didactică presupune permanenta formare și dezvoltare a cadrului didactic astfel încât acesta să-i poată oferi celui pe care îl învață o perspectivă comprehensivă asupra domeniului pe care îl predă. Cadrul didactic din orice specializare se angajează astfel într-un proces de formare care îi va dezvolta cariera periodic până la finalul acesteia. Dezvoltarea profesională prin participarea la cursurile de perfecționare este necesară pentru ca profesorul să poată oferi o imagine asupra lumii științifice contemporane și să își însușească maniere eficiente de interacțiune cu elevii. Calitatea procesului educațional este condiționată într-o mare măsură de profesionalismul cadrelor didactice [5, 6]. Profesorii joacă diverse roluri într-o sală de clasă, însă unul dintre cele mai importante este acela de manager al clasei. Într-o sală de clasă prost gestionată, predarea și învățarea eficientă nu se pot realiza. Profesorii eficienți vor realiza progrese cu toți elevii, indiferent de nivelul de eterogenitate din clasele lor, vor

ști cum să-i motiveze pe elevi să învețe, vor contribui la declanșarea motivației intrinseci și a celei cognitive. La nivelul sistemului psihic uman motivația este pusă în relație cu dimensiunea cognitivă, doar cadrele didactice bine pregătite, cu vocație pedagogică care au o pregătire bună inițială și se dezvoltă permanent în plan profesional sunt apte să realizeze această componentă, ținând cont, evident, de dezvoltarea socială și tehnică, respectiv psihică a societății, și a dezvoltării fizice accelerate a copiilor și adolescenților. Perfecționarea personalului didactic vizează stimularea capacităților pedagogice și sociale de convertire practică a finalităților de sistem (ideal, scopuri ale educației) în obiective – la nivel *funcțional*, de valorificare deplină a tuturor resurselor pedagogice existente – la nivel *structural*, de proiectare, realizare, dezvoltare și finalizare a activităților specifice procesului de învățământ – la nivel *operațional* [6].

La nivel mondial, problemele cu care se confruntă sistemele de educație au impus necesitatea modificării paradigmei educaționale. Astfel, se vorbește despre investițiile în educație și formare profesională pentru a permite și facilita învățarea de-a lungul întregii vieți. În toate domeniile, dezvoltarea resurselor umane reprezintă o necesitate, fiecare individ trebuie să-și actualizeze competențele profesionale, pentru a se adapta schimbărilor sociale, economice, politice, culturale etc. În multe țări participarea la formarea continuă nu este obligatorie, excepție face Finlanda, unde profesorilor de școli secundare li se cere să participe la formarea continuă cel puțin 3 zile pe an, iar profesorilor de școli profesionale cinci zile pe an. Legea austriacă obligă toți profesorii să se asigure de faptul că actualizează cunoștințele și conținutul predării în mod constant. În Grecia, după doi ani de activitate profesorii au dreptul la un an „de creație” pe parcursul căruia își primesc întregul salariu cu condiția ca anul să fie devotat aprofundării cunoștințelor, urmării unor cursuri universitare, unui plasament în străinătate în scopul formării sau desfășurării unei activități de cercetare [9, 10] etc.

Din păcate, la noi în țară, există o mare discrepanță între cursurile de reciclare pe care le urmează adesea profesorii de clasele primare și competențele de care aceștia au nevoie: competențe de lucru cu elevi cu cerințe speciale, competențe TIC pentru predare, noile tehnologii la locul de muncă, strategii de învățare individualizată și formarea de competențe interdisciplinare la elevi [10].

Pentru a putea reacționa la ritmul schimbător al cerințelor, profesorii au nevoie de un sprijin adecvat și de posibilitatea de a urma activități de formare continuă, în cadrul cărora să-și formeze competențe de învățare pe tot parcursul vieții și să colaboreze cu colegii. Pe lângă activitățile de formare oficiale și tradiționale, cum ar fi, de exemplu, cursurile, își fac apariția și alte forme de activități de formare continuă, mai puțin formale, însă axate mai mult pe colaborare și implicare în comunitate. În 2012, a fost lansat proiectul pilot eTwinning ITE, la care au participat șapte instituții de formare inițială din patru țări: Danemarca, Norvegia, Marea Britanie și Belgia (Flandra). Participanții la cursurile de formare inițială au beneficiat de o introducere teoretică susținută de un ambasador eTwinning, urmată de implicare activă într-un proiect. Cursanții au lucrat fie fără elevi, familiarizându-se cu instrumentele disponibile și făcând schimb de experiență cu colegii din alte țări, fie au desfășurat un proiect în sala de clasă, alături de un alt cursant, în cadrul modulului practic. Cursanții au luat parte și la proiecte derulate de profesori eTwinning cu experiență, având astfel parte de o experiență autentică. Însă la noi în țară acest proiect încă nu este lansat, în schimb sunt câteva modalități de dezvoltare profesională continuă a cadrelor didactice la nivelul instituției școlare din Republică [9]:

a) instituții de învățământ superior acreditate, prin facultăți, departamente și catedre, pentru perfecționarea pregătirii de specialitate;

b) instituții de învățământ superior acreditate, prin departamentele sau catedrele de pregătire a personalului didactic, pentru perfecționarea pregătirii metodice și psihopedagogice;

c) colegii pedagogice universitare și licee cu profil pedagogic, pentru perfecționarea de specialitate metodică și psihopedagogică a personalului didactic din învățământul preșcolar și primar;

d) centre de perfecționare, organizate în unități de învățământ, pentru perfecționarea pregătirii de specialitate a personalului didactic cu studii medii;

e) Institutul de Științe ale Educației;

g) Agenția națională Socrates și alte programe ale Uniunii Europene la care Republica Moldova este asociată;

f) ONG-uri care au ca obiect de activitate pregătirea, perfecționarea și dezvoltarea profesională a învățătorilor și a personalului didactic auxiliar din învățământul preuniversitar.

Perfecționarea conduce spre o dezvoltare care se poate îndrepta spre obiective diferite. Ea poate să se refere la noi procedee de predare, noi materiale, sau poate să însemne o dezvoltare personală. Perfecționarea și dezvoltarea este eficientă, dacă noile cunoștințe și calificări/ îndemnări se regăsesc în lucrul zilnic. Aceasta presupune că aceste conținuturi de perfecționare sunt relevante din punct de vedere practic și sunt orientate pe acțiuni. Pe lângă aceasta, o importanță majoră are și atitudinea cadrului didactic față de munca prestată, cogniția lui socială vizavi de profesia de cadru didactic. Conform teoriei psihologului francez de origine română Serge Moscovici [8, p. 9], reprezentările sociale sunt instanțe intermediare între concept și percepție, ce contribuie la formarea conduitelor și la orientarea comunicărilor sociale și care se caracterizează printr-o focalizare asupra unor relații sociale și printr-o presiune la inferența și se elaborează în diverse modalități de comunicare cu ceilalți. De altfel, S. Moscovici consideră inseparabilă reprezentarea socială de comunicare și vede aceste două componente ca un tot unitar. Prin intermediul comunicării sociale are loc procesul

de socializare, prin care părinții și profesorii vor transmite copilului semnificațiile sociale ale obiectelor și evenimentelor, istoriei, valorilor și normelor sociale, tradițiilor culturale ale grupurilor. Odată confruntat cu aceste reprezentări sociale care circulă în cadrul familiei, școlii, comunității, copilul nu le absoarbe / internalizează, ci le re-interpretează și re-prezintă prin intermediul comunicării și interacțiunii cu ceilalți și ca urmare a propriei experiențe cu obiectele ce stau la baza acestor reprezentări [Howarth, apud Curelaru, 4].

În mod incontestabil, dacă munca este bine organizată, este bogată în conținut și interesantă, omul se realizează în această sferă și se dezvoltă ca o personalitate creatoare și independentă în acțiunile sale. În orice gen de activitate profesională este important ca omul să se simtă bine, confortabil în procesul muncii, căci numai atunci când el acceptă cu plăcere munca, primește satisfacție de la ea, el va obține rezultate bune, calitate înaltă, succes profesional și se va realiza din punct de vedere profesional și social [2, 8]. Cu referire la munca învățătorului, unde subiectul muncii este și agent al schimbării prin intervenția educațională, cadrul didactic asigură întreg sistemul socio-cultural al unei țări cu generații bine pregătite, capabile să contribuie la dezvoltarea acelei țări. El contribuie direct la formarea noilor generații care, implicit, vor interioriza atitudinea față de activitatea fundamentală a omului. Importanța unui obiect pentru o anumită comunitate sau grup determină existența unor mize în legătură cu acesta, mize care pot fi de natura identitară sau legate de coeziunea grupului. O profesie poate fi percepută ca fiind prestigioasă, nobilă, interesantă, adică cu o conotație pozitivă, pe când alta poate fi percepută altfel. Ceea ce putem observa astăzi în societatea noastră, majoritatea tinerilor absolvenți în orientarea sa spre viitoarea profesie se conduc după criteriul „profesie socialmente prestigioasă”, puțini sunt acei care se conduc de interesele personale, aptitudini, vocație. Pentru ca un cadru didactic să participe în mod activ și să aibă o contribuție consistentă la eforturile educaționale sistematice, pe lângă deținerea setului de resurse necesare: cunoștințe

vaste, aptitudini, competențe care se formează în traseul dezvoltării profesionale, este important ca la el să fie prezentă persistența motivațională în activitatea sa, să fie formată atitudine pozitivă față de munca prestată, să fie stimulată gândirea pozitivă atât față de propria activitate, cât și față de activitatea și viitorul elevilor, care, la fel, pot oferi cursurile de dezvoltare profesională continuă a cadrelor didactice din învățământul primar prin diverse traininguri psihologice /psihosociale [7, 8].

Cum își reprezintă munca sa cadrele didactice din învățământul primar, reprezentările lor sociale sunt determinate de anturajul social, atât de contextul în care s-au format, cât și de contextul specific în care ele sunt activate [7]. Cu scopul de a studia acest fenomen noi, în anii 2014-2016, am realizat o cercetare a reprezentărilor sociale ale cadrelor didactice din învățământul primar privind munca lor, ținând cont și de caracteristicile contextuale. În urma studiului, am constatat influența pe care o exercită contextul social local în care a fost elaborată reprezentarea și diferențele care ar putea fi identificate atunci când vorbim de reprezentarea socială a muncii în alte contexte socio-culturale [8]. Iar rezultatele studiului experimental efectuat al reprezentării sociale a muncii la cadrele didactice din învățământul primar ne-a oferit prilejul de a propune următoarele recomandări privind dezvoltarea cercetărilor de perspectivă cu caracter teoretic și aplicativ [8]:

1. Am sugerat ca programul de intervenție psihosocială vizând schimbarea și transformarea reprezentărilor sociale a muncii învățătorului să fie preluat și utilizat de către psihologi în scop de cercetare a condițiilor de dezvoltare și consolidare a unei reprezentări sociale a muncii care să favorizeze creșterea nivelului stării subiective de bine, a satisfacției în muncă și a persistenței motivaționale la cadrele didactice.

2. Am recomandat psihologilor cercetători să manifeste interes față de problema creșterii calității muncii și a confortului psihologic la locul de muncă al cadrelor didactice prin punerea în uz a

paradigmei schimbării reprezentării sociale a muncii, organizând și desfășurând practici sociale adecvate.

3. Am sugerat în calitate de problemă de cercetare pentru un posibil studiu al reprezentării sociale a muncii la cadrele didactice identificarea și dezvoltarea prin acțiuni psihologice ale elementelor din reprezentarea socială ce vizează potențialul de dezvoltare a potențialului uman ce-l conține munca de pedagog, posibilitățile și oportunitățile de autoactualizare și perfecționare pe care le oferă această muncă subiecților ei.

4. Pentru a asigura durabilitatea practicilor de dezvoltare personală și profesioanală în timp este necesar de a elabora și implementa un program de activități planificate, bine organizate și sistematice, astfel ca aceste practici să determine schimbarea unor elemente periferice din structura reprezentării sociale a muncii și, în timp, a celor din nucleul central.

5. Am propus elaborarea pentru unitățile de formare continuă a cadrelor didactice și managerii școlari a unui program de dezvoltare profesională a cadrelor didactice centrat pe ideea edificării unei reprezentări sociale a muncii care să le încurajeze creșterea calității muncii și a stării lor subiective de bine.

Bibliografie

1. Boncu, Ș., Ceobanu, C., Psihosociologie școlară, Polirom, Iași, 2013.
2. Covey, S., Eficiența în 7 trepte sau un abecedar al înțelepciunii, ALFA, București, 2002.
3. Crahay, M., Psihologia educației, Trei, București, 2009.
4. Curelaru, M., Reprezentări sociale, Polirom, Iași, 2006.
5. Pânișoară, I.-O., Motivarea pentru cariera didactică, Editura Univ. din București, București, 2010.
6. Pânișoară, I.-O., Profesorul de succes: 59 de principii de pedagogie practică, Polirom, Iași, 2009.
7. Sîrbu, M., Atitudinea pedagogilor față de munca prestată, în: Psihologie. Pedagogie specială. Asistență socială, Nr. 3 (20), 2010. pag. 72-76.

8. <http://www.cnaa.acad.md/thesis/> Popescu M., Reprezentarea socială a muncii la cadrele didactice din învățământul primar.
9. <https://www.edu.ro/invatamant-prima>
10. https://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/practices/teachers_professional_develop.htm

ЮНОШЕСКИЙ ВОЗРАСТ КАК ПЕРИОД ГОТОВНОСТИ К МАТЕРИНСТВУ

*Larisa SINIȚARU, dr., conf. univ.,
Z. CALUIAN, studenta*

Summary

The article considers the period of youthful age as a primary step in the formation of parenthood. For example, studies of psychological the willingness of girls to motherhood shows the process of formation since early childhood needs to be a good mother. It considers social phenomena as the result, which can cause distortion in the formation of the image of the expectant mother.

На современном этапе развития общества остается актуальной тема материнства, которая требует разрешения целого ряда социально- психологических проблем.

Опираясь на официальные данные, например, о количестве аборт, сделанных женщинами, которые лишают себя возможности иметь ребенка, можно сделать вывод о том, что в самосознании современной женщины функции матери не являются главенствующими [7, стр. 35].

Современная женщина все больше стремится к самореализации, достижению больших успехов в карьере. Ей трудно одновременно заниматься трудовой, общественно-полезной деятельностью и при этом быть хорошей матерью. Как следствие, увеличивается количество разводов, растет число сиротеющих детей при живых родителях.